

Kvíz o Poľsku

Zabav sa a skús odpovedať
na 100 otázok.

Na výhercov čakajú ceny.

2. časť

Poľsko v srdci Bratislavy už 70 rokov

fot.: zdroj flickr MSZ PL, autor: Mariusz Cieszewski

Milí priatelia,

100 otázok v 10. častiach na témy: 1. Všeobecné informácie, 2. Zemepis, 3. Dejiny, 4. Jazyk a literatúra, 5. Film a divadlo, 6. Výtvarné umenie, 7. Šport a turistika, 8. Veda a vzdelávanie, 9. Hudba, 10. Známi Poliaci.

Okrem rozptýlenia a zábavy účastníci tohto kvízu po elektronickom odoslaní správnych odpovedí budú mať možnosť získať vecné odmeny pripravené pri príležitosti jubilea Poľského inštitútu v Bratislave.

Máme pre vás pripravených 10 cien, ktoré účastníci získajú na základe najlepších bodových výsledkov, a v prípade rovnakého počtu bodov rozhodne losovanie. Odpovede zasielajte e-mailom na adresu: **teresa.lukacova@instytutpolski.org** podľa nasledovnej schémy: v e-maile s názvom predmetu Kvíz o Poľsku uveďte číslo časti kvízu, následne číslo otázky, a následne číslo správnej odpovede. Účastník sa podpíše len kontaktnou mailovou adresou.

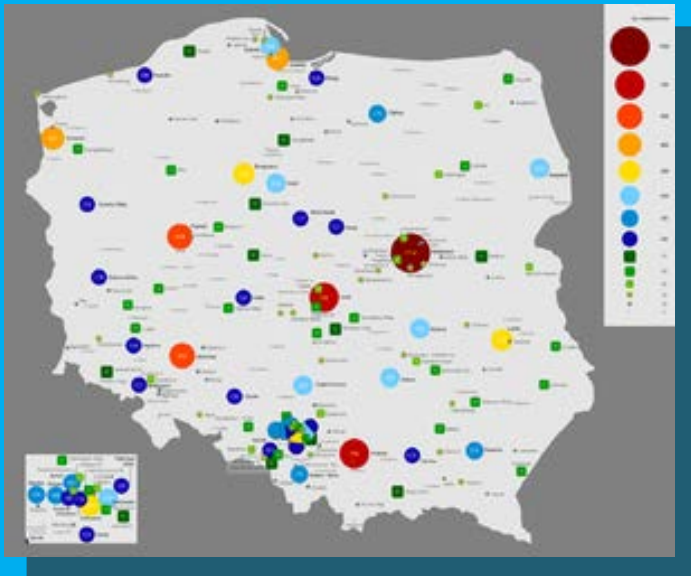
Srdečne vás pozývame na vyriešenie druhej časti, ktorá vás prevedie všeobecnými znalosťami o zemepise Poľska.

100 otázok o Poľsku

2. časť

Zemepis Poľska

Rozloha a obyvateľ'stvo

Rozloha Poľska predstavuje 312 685 km². Z celkovej rozlohy tvorí orná pôda 47%, lesná pôda 29%, pastviny 13% a ostatná pôda 11%.

V dimenzii sever – juh sa Poľsko rozprestiera na 649 km, čo spôsobuje rozdiel v dĺžke dňa medzi severnou a južnou časťou Poľska. V lete je na severe deň o viac než hodinu dlhší ako na juhu, v zime naopak.

Poľsko obsadzuje s hustotou zaľudnenia 123,2 obyvateľ'ov na km² (2005) celkovo 62. priečku na svete, čo je mierne nad priemerom Európskej únie.

Za pripomenutie stojí fakt, že Poľsko je administratívne rozdelené do 16 vojvodstiev, ktoré sú rozdelené na menšie administratívne jednotky: okresy a obce. V krajine je 919 miest a 2478 obcí (r. 2016). Najnižšiu hustotu zaľudnenia má Podlaské vojvodstvo na severovýchode (59 os./km²), najvyššiu Sliezske vojvodstvo (374 os./km²). Mestá sú rozmiestnené rovnomerne, výraznejšie je zaľudnené Horné Sliezsko, okolie metropoly Varšava a okolia najväčších miest.

([https://sk.wikipedia.org/wiki/Vojvodstvo_\(po%C4%B5esk%C3%A1_administrat%C3%ADvna_jednotka\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Vojvodstvo_(po%C4%B5esk%C3%A1_administrat%C3%ADvna_jednotka)), skúste aj: <https://online.seterra.com/sk/vgp/3024>)

1. Ktoré vojvodstvá majú dve hlavné mestá?

- 1 – Kujavsko-pomoranské a Lubuské**
- 2 – Varmsko-mazurské a Lubuské**
- 3 – Varmsko-mazurské a Kujavsko-pomoranské**
- 4 – takéto vojvodstvá neexistujú**

Vzdialenosti

O polohe geografického stredu Európy sa už dlho vedú spory. Hlavným problémom je stanovenie presných hraníc Európy vrátane začlenených prilehlých ostrovov. Najstarší (1775) vypočítaný geometrický stred Európy sa nachádza v Poľsku v obci Suchowola pri Sokółke v Podlaskom vojvodstve.

Geometrický stred Poľska sa nachádza pri obci Piątek, 33 km severne od Lodže. Vzdušné vzdialenosti medzi najvzdialenejšími bodmi v Poľsku:

Dĺžka: (sever – juh) 640 km (Jastrzębia Góra – Rysy v Tatrách)

Šírka: (západ – východ) 660 km (Białowieża – Stary Kostrzynek)

V Poľsku existuje 98 celoštátnych ciest s celkovou dĺžkou viac ako 19,3 tis. km.

Rekordná dĺžka celoštátnej cesty, z českej hranice v Kudowej Zdróji po hranicu s Litvou v Budzisku je až 849 km.

Diaľnice pokrývajú takmer celé Poľsko a aktuálne majú vodiči k dispozícii 4 146,4 km rýchlostných ciest, z toho 1 696,2 km diaľnic a 2 450,3 km rýchlostných ciest.

2. Keď sa skončí epidémia koronavírusu a budete si chcieť pozrieť Krakov, koľko kilometrov musíte ešte prekonať zo slovensko-poľskej hranice v Trstenej?

- 1 – do 100 km
- 2 – do 150 km
- 3 – do 200 km
- 4 – nad 200 km

Povrch

Povrch Poľska je charakteristický veľkou rozmanitosťou a zastúpením viacerých geografických typov. Od nížin na severe krajina v centrálnej oblasti prechádza do pásma početných pahorkatín a vrchovín až k veľhorám, zastúpeným na krajnom juhu. Väčšina krajiny je však len mierne zvlnená, nížiny (pod 200 m n. m.) zaberajú až 75 % krajiny a tak priemerná nadmorská výška dosahuje 173 m.

Pahorkatiny sa vyskytujú na severe, no najmä v celej východnej časti, vrchoviny v pohraničí s Českom, Slovenskom a Ukrajinou a veľhory v podobe Tatier na južnej hranici so Slovenskom. Z vyšších polôh na juhu tečú do nížin a Baltského mora veľtoky Visla a Odra, ktoré odvádzajú vodu prakticky z celého územia krajiny. Hrebeňmi pohorí na južnej hranici ve-

die časť hlavného európskeho rozvodia.

V Poľsku na hranici Sliezskeho a Malopoľského vojvodstva sa nachádza jediná púšť – Błędowska púšť, najväčšia oblasť pohyblivých pieskov v Poľsku (asi 33 km²), ktorá je nepochybne jednou z najväčších prírodných zaujímavostí v Poľsku. Púšť je skoro 10 km dlhá, 4 km široká a z východu na západ preteká cez ňu rieka Biela Przemsza.

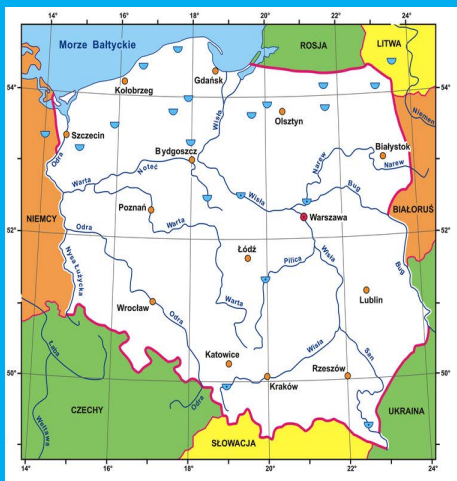
<https://www.wikiwand.com/cs/RaczkiElbl%C4%85skie>

3. V akom vojvodstve sa nachádza najnižšie položené miesto v Poľsku „Raczki Elbląskie“ (-1,8 m n. m.)?

- 1 – Pomoranské vojvodstvo
- 2 – Kujavsko-pomoranské vojvodstvo
- 3 – Západopomoranské vojvodstvo
- 4 – Varmsko-mazurské vojvodstvo

„Poľská Sahara“, Błędowska púšť – najväčšia púšť v Európe sa nachádza v Poľsku

Rieky

Sklon povrchu krajiny a severne orientovaná riečna sieť majú za následok to, že až 99,7% rozlohy patrí k úmoriu Baltského mora. Viac ako polovicu poľského územia odvodňuje najväčšia rieka Visla (1047 km), tretina územia patrí do povodia Odry (854 km z toho 741,9 km v Poľsku) a prebytočná voda z 11% územia odteká menšími tokmi priamo do Baltského mora. Necelé percento územia odvodňujú iné rieky, či už prítoky rieky Neman v litovskom pohraničí, Čierna Orava v slovenskom pohraničí (do Čierneho mora), alebo Divoká Orlice a Jizera s prítokmi v českom pohraničí do Severného mora. Významnými riekami sú tiež: Warta, Bug, Narew, San a Dunajec s pravostranným prítokom rieky Poprad, ktorý do Baltu odvádza vody severného Spiša.

S cieľom zabezpečiť lepšie hospodárenie s vodou, protipovodňovú ochranu, výrobu elektriny, ako aj rozvoj rekreácie a cestovného ruchu na riekach v Poľsku vzniklo veľa vodných priehrad.

Najväčšie sú: Solina na rieke San (výška stavby 82 m, dĺžka 664 m) – vznikla najväčšia umelá vodná nádrž Solinské jazero s rozlohou 22 km² a 60 m hĺbkou, dokáže absorbovať 472 mil.m³ vody. Priehrada Pilchowice na rieke Bóbr – vznikla vodná nádrž s rozlohou 240 ha, Priehrada v Czorsztynie na Dunajci – vznikla nádrž Czorsztynské jazero.

4. Ktorá rieka v Poľsku nie je súčasťou poľských štátnych hraníc:

- 1 – Narew
- 2 – Warta
- 3 – Bug
- 4 – Odra

Priehrada vo Włocławku oddeluje Vislu na 675. kilometri. Je 1 km dlhá a zvyšuje vodu v rieke takmer o 13 metrov. Nad priehradou sa vytvorilo jazero, ktoré má rozlohu 75 km² a môže pojať 370 mil. m³ vody.

Jazerá a kanály

V Poľsku je veľké množstvo jazier, z ktorých až 9 300 má rozlohu viac ako 1 ha. Väčšina z nich sa nachádza v severnej časti a vznikli v rovinatej krajine po ústupe ľadovca. V Pomoransku vznikla časť jazier odrezaním niekdajších zálivov nánosmi piesku. V Tatrách sa zachovali tzv. plesá, ktoré vznikli rovnako pôsobením ľadovca. Najväčšie Morské oko má rozlohu 34,93 ha, hĺbku 50,8 m a hladinu vo výške 1 395 m n.m.

Najväčšie jazerá v Poľsku sú Śniardwy (113,8 km²) a Mamry (104

km²) v Mazursku. Ide o pomerne plytké morénové jazerá. Najhlbším poľským jazerom je jazero Hańcza (108,5 m), o niečo viac na východ vo Východosuwalskej jazernej oblasti.

Warmia a Mazúrsko sú často nazývané Krajinou tisícich jazier. Mazurské jazerá tvorí viac ako dvetisíc jazier s celkovou plochou vyše 39 000 ha.

Niektoré jazerá sú vzájomne prepojené riekami a kanálmi, ktorými sa dá preplávať https://pl.wikipedia.org/wiki/Kana%C5%82y_mazurskie. Mazurské kanály vytvorili jedinečný systém vodných trás. Už v roku 1379 časť tejto trasy prešla obyčajná loď veľmajstra križiackeho rádu Winricha von Kniprode a v roku 1765 provizórne kanály spojili jazerá Śniardwy a Mamry. V Poľsku existujú aj kanály, ktoré majú obrovský dopravný a hospodársky význam napr. Kanál Gliwicki.

5. Ako sa volá najdlhší kanál v Poľsku?

- 1 – Kanał Augustowski
- 2 – Kanał Bydgoski
- 3 – Kanał Elbląski
- 4 – Kanał Wieprz-Krzna

Jazero Piłakno / fot. Mazury.com

Hory

V Poľsku sa nachádza 46 pohorí, ktoré sú súčasťou troch horských reťazcov. Góry Świętokrzyskie sú horským pásmom v centrálnej časti Kieleckej vrchoviny. Najvyšší vrchol týchto hôr je Łysica (614 m). Spolu so Sudetami sú jedným z najstarších pohorí v Európe – vznikli asi pred 500 miliónmi rokov.

Druhé najstaršie horské pásmo v Poľsku tvoria Sudety a ich najvyšším vrcholom je Snežka (1603 m) na hranici Poľska s Českom. V Poľsku ich tvorí 15 pohorí. Najmladším a zároveň najvyšším horským pásmom sú Karpaty. Dnešná podoba Karpát sa začala formovať asi pred 30 mil. rokov. Prechádzajú cez Srbsko, Rumunsko, Ukrajinu, Maďarsko, Slovensko, Poľsko, Česko a Rakúsko. Od Álp ich delí Viedenská kotlina a od Sudet Moravská brána. V Poľsku sa delia na 12 pohorí.

6. Na poľsko-slovenských hraniciach na Orave sa nachádza najvyšší mimotatranský vrchol v Poľsku, nazývaný aj „Kráľovnou Beskýd“. Ako sa volá?

- 1 – Snežka
- 2 – Javorina
- 3 – Pilsko
- 4 – Babia hora

Najvyšším pohorím Poľska sú Tatry. V Poľsku sa nachádza 70 vrcholov nad 2000 m, všetky v Tatrách. Najvyšším bodom krajiny je severozápadný vrchol Rysy (2499 m) vo Vysokých Tatrách.
[https://sk.wikipedia.org/wiki/Rysy_\(vrch\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Rysy_(vrch))

Rysy vo Vysokých Tatrách

Flóra a fauna

Najväčším lesným komplexom v Poľsku sú Bory Dolnośląskie.

Medzi najrozsiahlejšie biotopy bylinnej vegetácie patria zákonom chránené bariny Bagna Biebrzańskie, zaberajú

viac ako 40% územia Biebrzanského národného parku.

Flóra Poľska sa výrazne neodlišuje od stredoeurópskej v susedných krajinách. Lesná vegetácia prevláda na severe krajiny a v horských oblastiach, stepná na východe krajiny. Lesy sú v pohoriach (Tatry, Karpaty, Krkonoše) ihličnaté, v nížinách a na severe (Pomoransko, Mazúrsko) listnaté. V najvyšších polohách Tatier je rozšírená alpská vegetácia.

Fauna je zastúpená bežnými druhmi ako jelene, srnce, diviaky,

v menšom rozsahu v Karpatskej oblasti aj medvede, vlky, v Tatrách kamzíky, svište a rysy. Z vtáctva sú to chránené morske a skalné orly, bociany, kormorány, tetovy či výry.

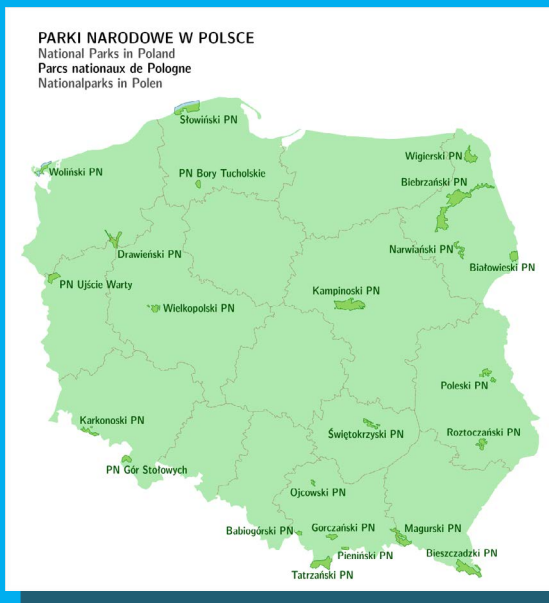
Symbolom Bielovežského národného parku je zubor – práve v tomto parku bolo toto najväčšie európske zviera zachránené. V 18. storočí zubor takmer zanikol. Len málo jedincov prežilo na Kaukaze a v Bielovežskom pralese. V roku 1919 bol zabitý posledný exemplár v pralese a kaukazská populácia tiež zanikla. Do Bielovežského pralesa boli dovezené jedince zo zoologických záhrad. Spočiatku boli chované na samostatnom nádvorí. Až v roku 1952 boli prvé exempláre vypustené do voľnej prírody. V súčasnosti žije v Bielovežskom pralese asi 950 kusov (na poľskej strane 510) z celkového počtu 4 500 kusov na celom svete a všetky pochádzajú práve z Bielovežského chovu.

Kol'ko je poľských a kol'ko slovenských medved'ov? – Ale nie, bol to len žart.

7. V ktorom vojvodstve sa nachádza poľská časť Bielovežského pralesa?

- 1 – Lubelské vojvodstvo**
- 2 – Podkarpatské vojvodstvo**
- 3 – Varmsko-mazurské vojvodstvo**
- 4 – Podleské vojvodstvo**

Ochrana prírody a národné parky

V Poľsku je celkovo chránených 101 588 km² územia, čo predstavuje 32,1% rozlohy krajiny. Ochrana prírody je sústredená hlavne v **23 národných parkoch**.

Po vstupe do Európskej únie bola v Poľsku zriadená aj sieť oblastí **Natura 2000**, v ktorých sú chránené ohrozené prírodné prvky v európskom meradle.

V Poľsku bolo vyčlenených 1500 prírodných rezervácií (**rezerwatów przyrody**) pokrývajúcich celkom 169 000 ha.

Najstarším národným parkom v Poľsku je Pieniński NP – bol vytvorený v roku 1932, dva mesiace pred Bielovežským NP.

Najväčším národným parkom v Poľsku je Biebrzański NP s rozlohou 592 km². Druhý najväčší Kampinoski NP, následne Bieszczadzki NP a Słowiński NP a najmenším je Ojcowski NP, vytvorený v roku 1956 na ploche 21,46 km². Nachádza sa asi 16 km od Krakova.

Avšak najobľúbenejším poľským parkom je Tatrzański NP, ktorý každoročne navštevujú asi 3 mil. turistov.

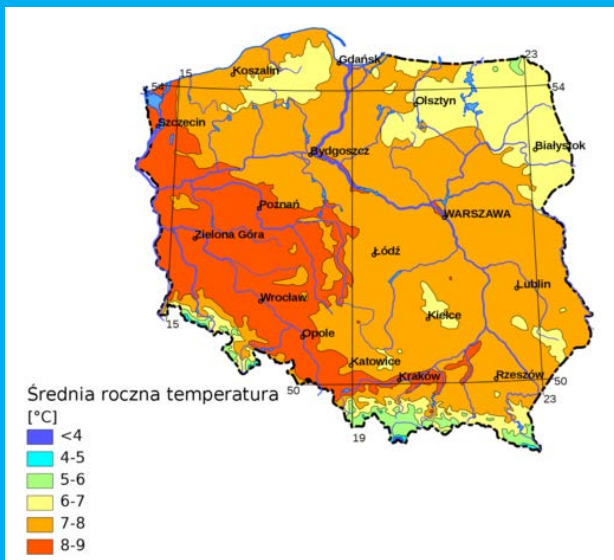
8. Ktorá z dvojice národných parkov vyskytujúcich sa na území Poľska a Slovenska nie je správne priradená?

- 1 – Tatrzański PN – TANAP
- 2 – Pieniński PN – PIENAP
- 3 – Bieszczadzki PN – NP POLONINY
- 4 – Magurski PN – NP MALÁ FATRA

Pozri aj:

https://publish.geo.guru/wp-content/grand-media/image/original/201507_Priroda_03.jpg

Podnebie

Pol'sko sa nachádza v zóne vlhkého kontinentálneho podnebia mierneho pásma, v prechodnej oblasti medzi oceánskym a kontinentálnym podnebím. Vplyv Atlantiku je tak výraznejší na západe krajiny, východ má stabilnejšiu kontinentálnu klímu. Táto poloha spôsobuje častý stret vzduchových mäs, chladných z rovinatých oblastí severného Ruska a teplých z Atlantiku a Stredomoria.

Tomu zodpovedajú aj historické maximá, ktoré majú hodnotu 40,2°C a -41,0°C. Priemerné ročné teploty sú od 7 do 9°C.

Zamračené dni počas roka: v priemere 120 – 160 dní, 15 – 30 dní v lete a 45 – 65 dní v zime.

Najteplejšou oblasťou je povodie Odry a jej prítokov v západnej polovici územia. Podľa dlhodobých pozorovaní najteplejším miestom v Pol'sku je Tarnów. Obdobie, keď teplota presahuje 15 °C, trvá v meste Tarnów 118 dní.

Chladnejší je severovýchod a južné pohraničné horské oblasti. Dlhodobo najnižšie priemerné teploty sú v tatranskej oblasti a západnej časti Sudet, kde sa po zime aj najdlhšie udržiava snehová pokrývka.

Najčastejšie sa za pol'ský studený pól považujú Suwałki. Zima tam trvá asi 119 dní. Najchladnejším miestom v regióne Suwałki je neoficiálne obec Wiżajny nachádzajúca sa 25 km na sever. Avšak studený rekord - 41° C bol nameraný 11. januára 1940 v meste Siedlce. https://pl.wikipedia.org/wiki/Rekordy_klimatyczne_w_Polsce.

https://www.twojapogoda.pl/wiadomosc/2017-02-03/jest-miejsce-w-polsce-nazywane-mala-syberia-dlaczego_1607906/

Najčastejšie sa za pol'ský studený pól považujú Suwałki. Zima tam trvá asi 119 dní. Najchladnejším miestom v regióne Suwałki je neoficiálne obec Wiżajny nachádzajúca sa 25 km na sever. Avšak studený rekord - 41° C bol nameraný 11. januára 1940 v meste Siedlce. https://pl.wikipedia.org/wiki/Rekordy_klimatyczne_w_Polsce.

9. Slovensko má svoju Oravskú Lesnú. Kde sa v Pol'sku nachádza miesto, ktoré sa zvykne označovať ako Malý Sibír?

- 1 – Olkusz v Malopol'sku
- 2 – Rzeszów na Podkarpatsku
- 3 – Żywiec na Sliezsku
- 4 – Hala Izerska v Sudetoch

*Błędne Skąły (Bludné skaly) v Stolových horách
– jedna z najzaujímavejších geologických foriem v Poľsku*

Geológia

V Poľsku sa stretávajú tri veľké tektonické jednotky: Prekambrická platforma východnej Európy (východné a severovýchodné Poľsko); Západoeurópska platforma – časti kaledónskych a hertzských skalných útvarov (Sudety a Svätokrížske hory; Alpidy (Karpaty a Podkarpatsko) – čiastočne sa prekrývajú so západoeurópskou platformou.

Zásluhou geologických, hlavne krasových procesov vznikli aj poľské jaskyne, ktorých existencia závisí od výskytu krasových hornín, preto väčšina z nich sa nachádza v južnej časti krajiny.

V oblasti ležiacej v blízkosti Baltského mora v období treťohôr začína vznikať jantár – mineralizovaný zvyšok treťohornej živice ihličnatých stromov, niekedy označovaný ako „slzy mora“ alebo „dar slnka“, známy ako liek a drahokam používaný a obľúbený v Poľsku na výrobu šperkov.

10. Najhlbšou a najdlhšou jaskyňou v Poľsku je:

1 – Śnieżna Studnia

https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%9Anie%C5%BCna_Studnia

2 – Jaskinia Wysoka za Siedmioma Progami

https://sk.wikipedia.org/wiki/Jaskinia_Wysoka_za_Siedmioma_Progami

3 – Jaskinia Miętusia

https://sk.wikipedia.org/wiki/Jaskinia_Mi%C4%99tusia

4 – Wielka Jaskinia Śnieżna

https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%9Anie%C5%BCna_Studnia

